

in vulgum sparsum. Et Tacitus diffamatus à Nerone probroso crimine, id est, eius criminis reus in vulgum iudicatus.

CAPVT SECVDNDVM.

Sanato paralytico per tectum demisso murmurantibus scribis, sanum cum grabato emittit eum. Matthæum vocat, & suam cum peccatoribus conuersationem apud eundem excusat: Discipulos non ieiunantes & spicas fame pressi vellent, apud scribas & Phariseos murmurantes excusat.

Et iterum intravit Capharnaum post dies octo, & auditum est quod in domo esset, & conuenerunt multi, ita ut non caperet, neque ad ianuam, & loquebatur eis verbum. Matth. 9.
a.
Luc. 5. d.

Post dies, Græcè δὴκ ἡμέραν. δὴκ verò Βυζαντινῶν δὴκ τριακοσίων ἑστῶν, post trecentos annos, & verus lectio habet post dies octo: sed Stephanus cūm in Græcis quæ nunc extant, non haberetur octo, temere rasit, cūm nullus sit sensus: Intravit post dies, nisi indefinite sumamus, id est, post dies aliquot: hoc est, præteritis aliquot diebus: ita ut non caperet, quidam codices habent caperent eos. Græcè tamen legitur ὅτι μὴ κερὶ χορῶν καὶ τὰ πρὸς τὴν θύραν, id est, ut non caperet eos vestibulum, vel ianua. Nam τὰ πρὸς τὴν θύραν, locus est ante ianuam domus. Est autem vestibulum locus ante ianuam domus vacuus. Siquidē olim quibus ampliores domos habere licebat, ij ante ianuam locum relinquebant, qui medius inter viam & fores domus esset: qui locus erat statio saluatorum. Vt Pilatus: Viden vestibulum ante ædes, & ambulacrum cuiusmodi? Tot autem conuenisse dicit ad Iesum, ut eos vestibulum non caperet: puto interpretem scripsisse, ita ut non caperent eos, subaudi, neque ad ianuam, id est, neque ea loca, quæ circa ianuam & ante ianuam erāt. At olim sciolus quispiam, cūm nondum Diphongi scriberentur, putauit secundum quæ, superfluere.

Et venerunt ad eum ferentes paralyticum, qui à quatuor portaba-

Q

portaba-

portabatur. Et cum non possent offerre eum illi præ turba, nudauerunt tectum ubi erat, & patefacientes submiserunt grabatum, in quo paralyticus iacebat.

Cum non possent offerre eum illi. Græcè *ἄποστρεψάμενοι*, id est, ut non possent appropinquare illi. Interpres verò magis sensum quàm verba retulit. Quod enim ad Iesum accedere optabant, erat ut illi paralyticum offerret.

† Lu. 7. 5. Cum autem vidisset Iesus fidem illorum, ait paralytico: *Fi-
li, dimittuntur tibi peccata tua.* Erant autem illic quidam
† Isai. 43. de scribis sedente s. & cogitantes in cordibus suis. Quid hic
† Ioan. 14. sic loquitur? blasphemat. † Quis potest dimittere peccata,
nisi solus Deus?

Cum dicit, ait paralytico, per parenthesim ista legenda sunt, neq; enim verba Christi sunt, sed Euangelista, cum verò dicit blasphemat, Græcè est: *ἡ ἔπος ἐτὼ λαλῶν
βλασφημίας*, id est quid sibi vult quòd iste tam blasphemia loquitur? siue quia loquitur blasphemias? Interpres legit pro *βλασφημίας* *βλασφημεί*, sine interrogatè, & præposuit interrogationem τῆ βλασφημεί.

Quo statim cognito Iesus spiritu suo, quia sic cogitarent intra se, dicit illis: *Quid ista cogitatis in cordibus vestris?
Quid est facilius, dicere paralytico: dimittuntur tibi peccata
tua, an dicere: Surge, tolle grabatum tuum, & ambula?*

In hoc conuincit eos in quo arguebant eum: quòd videlicet dimitteret peccata, quod solius Dei est. Se igitur Deum patri æqualem probat, eorum agnoscendo cogitationes, & erigendo paralyticum: & utrumq; corâ eis agit. † *Ut autem cognoscatis quia filius hominis habet potestatem
in terra dimittendi peccata (ait paralytico) tibi dico surge,
& tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam.*

† Matt. 9. a. Quia remittere peccata occultum erat, ideo manifesta
† Luc. 5. c. probatione egebat, ideo sua autoritate sanauit paralyticum manifestè, & videntibus cunctis, sed ne fantasticum illud arguerent, iussit paralyticum tollere lectum
† Mar. 9. b. in domum suam, ut videretur sanis membris & solidatis ambulare.
† Luc. 5. c. Et statim surrexit ille, & sublato grabato, abiit inde corâ
† Ioan. 5. b. omnibus, ita ut mirarentur omnes, & honorificarent Deum,
dicentes

dicentes: quia nunquam sic vidimus.

Quod dicit: Ita vt mirarentur omnes, Græcus habet ἰσχυροῦς πέντας, quod verbum paulo amplius significat quàm admiror vel stupeo: scilicet præ admiratione non esse apud se: & quasi animo abalienari.

† Et egressus est rursus ad mare omnisq; turba veniebat ad eum, & docebat eos. Et cum præteriret, vidit Leui Alphæi sedentem ad telonium, & ait illi: Sequere me. Et surgens, secutus est eum. Et factum est cum accumberet in domo illius, multi publicani & peccatores simul discumbabant cum Iesu & discipulis eius. Erant enim multi qui sequebantur eum. † Mat. 9. b. Luc. 5. f.

Teloniū Græcè τελώνιον, mēsa est, aut locus pulicano rū vbi colligūt vestigal, quod Græcè τέλος dicitur. Totā autem historiam vocationis Matthæi vide Matthæi. 9.

† Et scribæ & Pharisei videntes quia manducaret cum publicanis & peccatoribus, dixerunt discipulis eius: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit magister vester? Hoc audito Iesus ait illis: Non necesse habent sani medico, sed qui male habent. † Non enim veni vocare iustos, sed peccatores. † Mat. 9. c. Luc. 5. f. 1. de pcc. dist. 1. ca. Libéter.

Hi scribæ & Pharisei quicquid Christus agat conuertunt in malum. Siue enim hic videatur illis sinistrum egisse, conqueruntur discipulis, vt inter hos & illum discordiam seminent, sicut si quid videatur illis discipulos, iniustum egisse, apud illum conqueruntur, vt ab iniuicem separent eos. Quibus Christus planè satis fecit, dicens: Medici vt plurimum sanos non frequentant, sed ægrotos. Ego autem non veni nisi pro ægrotis, cuiusmodi sunt isti peccatores. Nec igitur mihi debetis indignari, si conuerset cum illis. 1. Timot. 1. b. Mat. 9. b. Luc. 5. g.

Et erāt discipuli Ioānis & Pharisei ieiunantes, & veniunt, & dicunt illi: † Quare discipuli Ioannis & Phariseorum ieiunant, tui autem discipuli non ieiunant? Et ait illis Iesus: Nō inquit possunt filii nuptiarum quandiu sponsus cum illis est ieiunare? Quanto tempore secum habent sponsum, non possunt ieiunare. Venient autem dies cum auferetur ab eis sponus, & tunc ieiunabunt in illis diebus. † Mat. 9. b. Luc. 5. g.

Quali diceret: Si tibi tanq; medico cōceditur ægrotos

ad curationem eorum frequentare & cum illis edere & bibere, quare concedis discipulis tuis comestationibus vacare, cum discipuli Ioannis & nostri sæpius ieiunent. Se igitur prius medicum, nunc autem sponsum in magna mysteria vocat. Hos enim multis poterat improperijs arguere peccatorum, quæ non secum patiuntur ieiunia: Vtpote inanis gloriæ cupidos, inuidos, omni repletos iniquitate, odio proximi, imò fortè & morti vacantes: quæ ieiunij fructum maximè impediunt. Ab hoc loco quidam ieiunandi modum aucupantur, vt vacarent ab hypocrisis, & inani gloria, scilicet, cum per mortem ab eis auferretur sponsus, quo præsentè nuptijs & non ieiunio vacandum est.

Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri: alioquin aufert supplementum nouum à veteri, & maior scissura fit. Et nemo mittit vinum nouum in vtres veteres, alioquin dirumpet vinum vtres, & vinum effundetur, & vtres peribunt: Sed vinum nouum in vtres novos mitti debet.

De hac parabola & sequente, vide etiam Matth. 9. & quod ad literam attinet.

† Mat. 12. † *Et factum est iterum, cum dominus sabbatis ambularet per sata, & discipuli eius cœperunt progredi, & vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei: Ecce, quid faciunt discipuli tui sabbatis quod non licet?*

Discipuli fame compulsi, per sata transeuntes cœperunt spicas euellere & manibus terere vt ederent. Vnde indignati Pharisei, occasionem querelæ ex sabbato sumunt, ac si grande opus fecissent, & Christum alloquentes improperant illi discipulorum suorum irreuerentiam: quòd scilicet sabbata non obseruarent.

† 1. Re. 21. *Et ait illis: Nunquam legisis quid fecerit Dauid, quando necessitatem habuit: Et esurijt ipse & hi qui cum eo erant, b.*
 Mat. 12. a. *& intrauit in domum Dei, sub Abiathar principe sacerdotum, & panes propositionis manducauit, quos non licebat nisi sacerdotibus, & dedit eis qui cum eo erant.*
 Luc. 6. a.

Sub Abiathar principe sacerdotum 1. Reg. 21. Narratur historia hæc facta esse sub Achimelech sacerdote, non sub Abiathar: sed cum Abiathar filius fuerit Achimelech,

melech, verisimile est ipsum tunc fuisse cum patre cum Dauid panes propositionis dederit. Nam & Achimelech occiso mandato Saulis Abiathar, cum Dauide fugit, à quo postea princeps sacerdotum factus est. Quod autem sint panes, & mensa propositionis, vide Matthæum. 12. cap.

Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, & non homo propter sabbatum. † Itaque dominus est filius hominis etiam sabbati. † Mat. 12. a.

Quasi diceret: Sabbati requiem & ocium ad hominis vtilitatem instituit dominus, & non contrà, sicut etiam cæteræ hebdomadæ dies sabbatum præcedentes, ad hominis vtilitatem instituti sunt. Luc. 6. a.

CAPVT TERTIVM.

Christus restituta arida manu, secessit ad mare, quem undique secuta est innumera turba, qui ægris sanatis, dæmonibus silentium imposuit, duodecim Apostolos elegit & eos ad prædicandum misit: scribarum blasphemias in eum latas coercuit, & parentes suos manifestauit.

E † Introiit iterum in synagogam: & erat ibi † Mat. 12. homo habens manum aridam. c.

Hic autem animaduerte quòd præter alios Euangelistas Marcus addit: Et circumspectus eos cum duodecim contristatus est super cæcitate cordis eorū. Vbi τὸ δὲ οὐκ ἔμελλεν, quod interpres rectè vertit contristatus, Erasmus, malè condolefcens, cum πλὴν tristitiam significet: & cum prædixisset Christum eos circumspectis cum iracundia, rectè subdit Christum indignatum & contristatum super cæcitate cordis eorum. Vnde sequitur:

Et obseruabant eū si sabbatis curaret, vt accusarent illum.

Mira cæcitas superstitionis hominum absq; scientia & prudentia: Quibus deerat quod Paulus dolet illis defuisse: Aemulationem quidem habent inquit, sed non secundum scientiam. Et Deuteron. 32. †. Gens absque † Deute. consilio & sine prudentia, vtinam saperent & intellige- 32. b. rent, ac nouissima prouiderent.

Et ait homini habenti manū aridam: Surge in medium.

Q 3 Et